

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 35. De definitione & diuisione commodati, ac de actionibus, &
obligationibus quæ ex eo oriuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

prescriptis Ph. V. in Bulla relata à Nauarr. in Enchir. cap. 17. num. 28. lit. N. Prima quidem, vt capfor non pacificatur de aliquo lucro, ratione solutionis dilatae ultra terminum, rigide seruanda est, cum alioqui de iure naturæ committatur usuræ. Secunda vero, ne scilicet de certo interesse pacificatur. siue à principio celebrationis cambij, siue postea, quoniam fundatur in præsumptione, ex Nauar. ibidem, procedit tantum in foro externo. Vnde idem author censet, in foro conscientie valere pactum tam de certo, quam de incerto interesse; si moraliter constet illud esse iustum, & quo camparius in nullo, sine legitima causa grauetur. Tertia demum conditio, ne realia cambia aliter fiant, quam ad proximas nundinas, vel ubi nundinae non aguntur; ad proximum terminum consuetum designari in cambis ad eam locum, intelligenda est ex Nauar. non quod prohibeat cambium ad secundas, vel tertias nundinas; sed quod prohibeat lucrum maius camporis cambientis eo nomine, quod solutionem differat ad secundas, vel tertias nundinas. Neque enim intentio Pontificis fuit impedire solutionem dilatione, cum fiat in bonum camparij; sed tantum impedire usuram quæ committitur capiendo lucrum ob ipsam dilationem solam.

De praxi cambiorum visitata hodie malo tacere, quæ perpetua dicere in expertus, cum tot subtilitatibus scateat, tenebras offundentibus, vt sicut paulo ante attingimus. Cõfessario nihil sit reliquum, quæ campores hortari, vt pro ea notitia quam habent, indicent tanquam constituti in articulo mortis, nam quid interueniat de quo conscientia illos remordeat. Qui volet aliqua de tali praxi (quæ paucorum locorum est, ac paucarum personarum) in particulari scire; legere poterit Ludouicum Molinam, Leonardum Lessium, & Ferdinandum Rebellum locis antea citatis.

TRACTATUS VI.

De commodato, & Locato.

LEX contractibus ciuilibus alij sunt per quos transfertur rei dominiũ, alij per quos non transfertur. De illis, Deo propitio dictũ est hæcenus; de his est cõsequenter dicendum. Quorũ alij sunt per quos usus rei transfertur, vt cõmodatũ, & locatum; alij per quos rei custodia, vt depositũ, & pignus, seu hypotheca. De illis prius quæ de his agemus propter maiorem eorum cõuenientiam cũ mutuo, & emptione. Atq; in iure Canonico extat in lib. 3. Decretalium, titulus 15. de cõmodato, & titulus 18. de locato, & conducto. In iure Ciuili autẽ, ff. lib. 13. titulus 6. cõmodati, vel contra, & lib. 19. titulus 2. locati, & conducti. Item Cod. lib. 4. titulus 23. de cõmodato, & tit. 65. de locato, & conducto, & Instit. lib. 3. tit. 25. de locatione, & conductione. Late de cõmodato agit Molina De iust. & iure, tract. 2. disp. 294. & quatuor sequentibus, & de locato ibidẽ, à disp. 486. ad 505. Contenti autem erimus de illis docere primo, quid, & quotuplicia sint; secundo, quænam ex eis obligationes, & actiones oriuntur: tertio, cuius damno pereat, aut deterioretur res in eis: quanto, quomodo finiantur,

CAPVT XXXV.

De definitione, & diuisione commodati, ac de actionibus, & obligationibus quæ ex eo oriuntur.

SUMMARIUM.

- 468 Vnde dictum commodatum, & quid ipsum sit.
- 469 Commodati diu sio triplex.
- 470 Commodatum proprie, & differentia illius à precario, & huius à donatione.
- 471 Quinquæ obligationes quas commodatarius habet, ex commodato.
- 472 Actiones quæ nascuntur ex commodato.

Definitio commodati.

DICTVM est cõmodatum quasi vtẽtis cõmodo datum, vt notat glossa ad Cap. vnicum De commodato, verbo

Commodatum. Definiri vero potest (iuxta textum in §. Item is, Institutis, Quibus modis re contrahatur obligatio) gratuita alicuius rei concessio quoad vsum tatum. Dicitur, gratuita, quia si interueniat merces, erit locatum aut contractus innominatus, do vt des vel do vt facias, ex cit. glossa. Dicitur, alicuius rei, ad indicandam materiam commodati, per quam ipsum distinguitur à mutuo. Ea enim est, non quæuis res, sed quæ non consumitur vsu siue sit immobilis, vt domus, siue mobilis, vt liber, securis, &c. siue se mouens, vt seruus, equus, mulus, &c. siue sit corporalis, quales sunt iam memoratæ, siue incorporalis, vt iura vtendi, vel fruendi ipsis corporalibus, quæ dicuntur, vsusfructus; itemque seruitutes prædiorum, vt eadem glossa annotat. Mutui autem materia, est res vsu consumptibilis. Aduerte tamen ex lege Sed mihi, in fine, & ex lege Sæpe videtur, ff. Commodati: rem vsu consumptibilem posse commodari ad pompam. Vbi pompæ nomine, ex Sylu. in verbo commodatum quæst. 1. intellige omnem vsum per quem res non consumitur ex toto. Et ita, quantumuis pecunia sit de is rebus quæ vsu consumuntur: nonnunquam tamen contingit celebrari in ea commodati contractum; vt quando traditur alicui ad ipsum ex hilarandum, vel ad ostendendas magnas diuitias. Dicitur denique, quoad vsum tantum: quia reuera per commodatum, aliquid commodatario dantur; non quoad dominium, & proprietatem; ex lege Rei commodatæ, ff. Commodati: sed solum quoad vsum rei commodatæ: in hocque distinguitur à deposito & pignore, in quibus nec dominium, nec vsus rei traditur.

Diuisio commodati.

IA multiplex diuidi potest cõmodatum. Primo, ex parte rei cõmodatæ. Est enim, vt iam attingimus; vel rerum mobilium, vel se mouentium, vel immobilium, vel incorporalium. Et mobilium rursus; vel profanarum, vel sacrarum. Item se mouentium, vel liberarum, vt famulorum: vel non liberarum, vt ceterarum. Denique incorporarum: aut iurium siue vtendi, siue fruendi; aut seruitutum prædij, siue rustici, siue vrbani.

Secundo diuidi potest cõmodatum ex parte contrahentium. Nam fieri potest in bonum tantum commodatarij, quod frequens est, vel in bonum tantum commodatoris, vel in bonum vtriusque. De quo Nauar. in Enchir. cap. 17. num. 184.

Postremo diuidi potest ex modis quibus fit: aliquando enim fit proprie, nempe dum res ad certum tempus commodatur: siue expresse, vt si commodem tibi equum ad tres dies; siue etiam tacite; vt si commodem tibi librum describendum: tunc enim, vt & quoties alias commodatur res ad aliquem vsum, censetur tacite commodata in id tempus quod requisitum est ad eum vsum habendum: v.g. ad totum tẽpus quo liber cõmodatus debet, & potest transcribi; nisi aliud inter partes conuentum sit; aliquando vero commodatum ipsum fit improprie, & tunc dicitur precarium, de quo est titulus 26. lib. 43. Digestorum, & titulus 14. lib. 3. Decretalium. Ex cuius cap. finali habetur, ipsum esse id quod precibus petenti vtendum conceditur tamdiu quam diu is qui concessit, patitur. Ex qua definitione intelligitur ipsum distingui à donatione, quod donans concedat rem tanquam non recepturus; dans vero precario, tanquam recepturus quando volet. A commodato vero proprie dicto distingui, quod nõ detur ad certum tempus vel ad certum vsum, sicut commodatum: sed detur ad tempus indefinitum; ideoque ipsum reuocari possit quancumque voluerit is per quem est concessum: non item commodatum; sed tantummodo finito tempore, & vsu ad quem res expresse, vel tacite est commodata.

Obligationes & actiones quæ ex commodato oriuntur.

Porro ex cõmodato cõmodatarius habet quinque obligationes. Prima est; vt re cõmodata vti nõ possit, nisi ad eum vsum, ad quẽ cõmodata est: ex lege Si vt certo, §. Sed interdum, ff. Commodati: vt si commodauit tibi equum vt ires ad villam, & illum duxisti ad bellum. Id quod est contra naturam cõmodati. Similiter, vt nõ possit vti diutius, nec alibi quã sit conuentio facta, prout habetur ex principio citatæ legis.

INAL
XIS
P
V

ta legis. Secunda est, vt commodatarius teneatur commo- datum restituere tempore prestituto, ex eadem lege, §. Rem tibi, & ex lege De restituendis; Cod. De commodato. Tertia est, vt eamdem rem numero restituere teneatur, ea enim est aliena: cum in ipsum non sit translatum illius domini- um, sed tantum usus, iuxta antedicta num. 468. in fine. Quo- d fit, vt inuito domino retineri non possit. Quarta, vt teneatur rem commodatam restituere, non factam deteriorem dolo, aut culpa sua ex lege Eum qui, & lege In rebus, §. Siue autem, ff. Commodati. Quinte est, vt teneatur rem com- modatam seruare eadem cura & diligentia, qua res suas, ex cit. lege Si vt certo, §. Quod vero senectute.

472.

Quod attinet ad actiones quae ex commodato oriuntur, commodanti, & haeredibus ipsius competit, vt cogere possit commodatarium, & haeres ipsius, restituere rem eamdem numero: sique ea sit facta deterior, praestare eidem commo- danti, quod intercessit, sius. Item si conuentum sit inter con- trahentes, vt res certo loco & tempore redderetur: compellere possit commodatarium tale pactum seruare: aut alio- qui damnum soluere, ex lege Si vt certo, in principio, ff. Commo- dati. Commodatario vero competit, vt ipse, vel haeres ipsius possit iure petere restitui sibi totum damnum quod passus est ex eo quod res commodata, sit ei ablata ante illius usum ex pretium. Item petere sibi solui expensas quas in re commodata caranda, vel rescinda maiores fecerit, neces- sario factas, ex lege In rebus, §. Possunt, ff. Commo- dati. Ac demum petere, vt commodans resarciat damnum, si scienter rem vitiosa commodauerit, ex ead. lege §. Item.

CAPVT XXXVI.

De questione, cuius damno pereat, aut deterioretur res in commodato.

SVMMARIVM.

- 473 Praenotanda ad questionis propositae explicati nem.
- 474 De qua culpa commodatarius teneatur.
- 475 Quatenus commodatarius teneatur de casu fortuito.
- 476 Ad quid teneatur qui res proprias praefert commodatae hae- que eideo an d. siem ern.
- 477 Cui pereat commodatum, dum perit in manu tertij, per quem remisitur.
- 478 Qui rem precario accepit, si ea pereat, teneatur de dolo tantum, & lae a cu pa.

473.

PRÆNOTANDVM est, commodatum, est plerum- que fiat tantum in bonum commodatarij; aliquando tamen fieri in bonum tantum commodantis, & aliquando in bonum vtriusque. Deinde tria esse propter quae cenferi possit commodatarius teneri rei commodatae iacturam resarcire, si ea pereat, vel deterioretur; nempe dolum, culpam, & casum fortuitum, de quibus satis multis egimus in praeced. cap. 8. atque culpam esse triplicem, latam, leuem, & leuissimam, quarum definitiones tradidimus lib. 10. cap. 1. num. 18. Denique, vt Sylu. ex Bartholo habet in verbo com- modatum, sub finem, quosdam esse casus, qui de facili non accipiunt sine culpa, vt incendium, vel furtum in propria do- mo: quosdam vero, qui vt plurimum accidunt sine culpa, vt incurfus hostium. In hisque praesumi culpam abesse, non item in illis: itaut commodatario incumbat probare in eis casum fortuitum, in aliis non incumbat.

474.

QUIBUS POSITIS, sequentes conclusiones ad propo- sitae quaestiones explicatione statuuntur. Prima, si com- modatum fiat in gratia tantum commodanti, vt cum spon- sus commodat sponso ornamenta, vt ad eum accedat ornator, commodatarius non nisi de dolo, aut culpa lata, que do- lo equiparatur, teneri, iuxta legem Si vt certo, §. Sed interdum, ff. Commodati. Sin tantum in gratiam ipsi- usmet commodatarij, teneri de dolo, & omni culpa etiam leuissima, per Cap. vnicum De commodato. Si de- nique in gratiam tam commodantis quam commodata- rij, vt si commodata sint vasa ad excipiendum in hospitio communem amicis, vtriusque nomine, teneri eundem commodatarius, de culpa lata, & leui, non de leuissima, iux- ta legem In rebus, ff. Commodati Vide regulas in memo-

ratō cap. i. consequenter traditas. Et aduerte ista accipienda esse, spectata contractus natura: quia si aliter conuentum sit, standum erit pacto, ex lege Contractus, ff. De regulis iuris. Praeterea si commodatarius paciscatur, vt de dolo solummodo teneatur, quantumvis commodatum in ipsum tantum gratiam celebratum sit: non erit ad aliud compellendus, iux- ta citatum §. Sed interdum. Quod si pactum fiat ne commo- datarius damnum ex ipsius dolo proteniens soluere teneatur, tale pactum non erit ratum, iuxta legem In commo- dato, ff. Commodati, & citatam legem Contractus, quia id contra bonos mores est, & contra naturam commodati.

SECUNDA conclusio est. Commodatarius non teneri de casu fortuito, nisi contrarium deductum sit in pactum, iuxta legem primam, Cod. De commodato: aut nisi is usus sit re commodata aliter quam concessa sibi fuerit; aut denique nisi ex illius mora restitutiō talis casus euenierit. Quae omnia habentur in Cap. vnico De commodato, & procedunt, quantumcumque res commodata tradita sit estimata: quia talis estimatio non fit ad transferendum omne pericu- lum in commodatarium, sed solum vt sciatur rei pretium, in casu quō res commodata ex toto, aut ex parte perierit. Quod si res commodata, eodem modo peritura erat, quan- tumcumque commodatarius non fuisset in mora, aut non fuisset re aliter usus, quam sibi concessa erat: ipse idem com- modatarius non tenebitur ad illius restitutionem: sed solum ad satisfactionem aestimationis usus rei, vltra eum ad quem commodata fuit: aut etiam lucri quod sorte domino eius- dem rei cessauerit, aut damni quod emerit ob talem mor- tam. Ratio est, quia commodatarius non teneretur plus ei- dem domino, quam fuerit illi causa damni, ratione illius morae, aut usus non concessi. Quando autem res eodem modo erat peritura suo domino, com- modatarius non fuit causa cur in damnum eiusdem domini perierit.

TERTIA conclusio est: Quod si commodatarius non possit simul seruare res proprias, & rem commodatam: illas- que huic praeferat, & sic fiat vt casu fortuito, ea ipsa pereat illis saluis: quod, inquam, ad restitutionem minime teneatur, si res sit commodata tantum in gratiam commodantis, vel in gratiam vtriusque: quandoquidem, ceteris paribus, quisque potest res proprias alienis praefere: teneatur autem, si commodata sit in gratiam tantum commodatarij: quia contentanum est vti caueat, ne alter ex collato sibi bene- ficio detrimentum capiat. Quanquam si res propriae essent longe pretiosiores, & digniores re commodata, non videbitur teneri hanc illis praefere: quia nemo teneretur subire da- num maius, vt auertat alterius damnum minus. Sed aduerte quod si in tuum solius commodum rem habeas commo- dato, iacturam illius debeas tunc quoque compensare: quia il- lam petens in tuum duntaxat commodum, tacite obligas te ad illius conseruationem diligentissimam: quod non obstat quidem, quin res tuas eidem praeferas, sed ita vt animum ha- beas compensandi deperditam: prout teneris saltem ex quadam gratitudine, quae postulat vt tuum benefactorem velis seruare, in omnem. Non vero ex iustitia, quae patitur vt res suo domino pereat, non alteri, qui nullo modo sit in culpa, vt supponimus de commodatario in proposito casu. Pluribus hac de re agentem Molinam qui vult videat in memorato tract. 2. disput. 297.

QUARTA conclusio, quam ipse Molina tractat in po- steriore parte eiusdem disputationis, est. Commodatarius, si commodatum remittit per seruum, vel nuntium quem ad illud repetendum dominus miserat non teneri resti- tuere, si vel culpa, vel dolo eiusdem serui, aut nunciij, vel casu fortuito perierit, ex lege Eum qui §. Sed et si, & lege Si mei causa, & lege Argumentum, ff. Commodati. Immo in vniuersum si commodatarius non commisit culpam, quae ex pacto, vel alia de causa vitare tenebatur, res quae perit non ei, sed domino perit. Id enim commune est omnibus con- tractibus, in quibus dominium non transfertur, vt nota- tum est a Panorm. ad Cap. Significante, nu. 8. De pignorijs, & a Nauar. in Enchir. cap. 17. nu. 187. Qui addunt secus sententiā esse, quoad contractus in quibus dominium transfertur, quales sunt ij de quibus egimus antea. Nimirum, et amfi abique culpa vili, adeoque casu fortuito pereat res, pereat ipsi mit- tenti: non autem ei cui facienda est restitutiō, prout constat

REG
PRA
FOR
E